

באריאל

בעניין:

1.

[REDACTED]

מרח' [REDACTED], פדואל; טל': [REDACTED]

2. צלול - עמותה לאיכות הסביבה, ע.ר. 580350940

שניהם ע"י עו"ד חגי קלעי (מ.ר. 63335) ו/או איתמר אבנרי ו/או אח'
ממשרד קלעי, רוזן ושות' עורכי דין
רח' מזא"ה 22א, תל אביב
טלפון: 03-9070770; פקס: 03-9070771
דוא"ל: office@kalai-rosen.com

התובעים;

נגד

מועצה אזורית שומרון

כתובת: ת.ד. 1, אזור התעשייה ברקן.
טל': 03-9066444; פקס: 03-9066407

באמצעות עוה"ד אייל בוקובזה
ממשרד ויינברגר ברטנטל – חברת עורכי דין
ב.ס.ר. 3, כנרת 5 בני ברק, קומה 2
טל': 03-6130875; פקס: 03-6129187
דוא"ל: Eyal.b@muni.co.il

הנתבעת

כתב תביעה

סוג התביעה ונושאה: תקנה 3 (אגרות) - אחר

הסעד המבוקש: צו למניעת מפגע סביבתי, הסרתו והחזרת המצב לקדמותו לפי סעיף 2 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), תשנ"ב-1992 (להלן: "החוק"); פסיקת גמול לתובע ושכר טרחה לעורכי דינו בהתאם להוראות סעיף 14 לחוק.

אגרה: 755 ₪ לפי תקנה 3(1) לתקנות בתי המשפט (אגרות), תשס"ז-2007

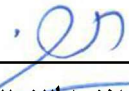
האם קיים הליך נוסף בבית משפט או בבית דין, בקשר למסכת עובדתית דומה שהתובע הוא צד לו או היה צד לו: לא

הזמנה לדין

הואיל והתובעים הגישו כתב תביעה זה נגדכם, הנכם מוזמנים להגיש כתב הגנה בתוך 60 ימים מיום שהומצאה לכם הזמנה זו.

לתשומת לבכם, אם לא יוגש כתב הגנה, אזי לפי תקנה 130 לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 (להלן: "התקנות"), תהיה לתובעים הזכות לקבל פסק דין שלא בפניכם.

איתמר אבנרי, עו"ד

ד"ר חגי קלעי, עו"ד

קלעי, רוזן ושות' - משרד עו"ד
ב"כ התובעים

א. תיאור תמציתי של בעלי הדין

1. התובע 1, **מר [REDACTED]**, תושב היישוב פדואל שבמועצה האזורית שומרון מאז 2014. זה שנים, סובל התובע ממפגעים סביבתיים חמורים, הנגרמים מהזרמת שפכי היישוב מצינורות תחנת השאיבה הסמוכה לשכונת מגוריו והיווצרות נהר שפכים מתחת לבתי היישוב, חלף הובלתם לטיפול במכון טיהור שפכים. הדבר מקים מפגע ריח, תברואה, יתושים (לרבות הגועים בנגיף קדחת מערב הנילוס), מפגע סביבתי-אסטטית ומפגע סביבתי-אקולוגי הגורם לתובע ולבני משפחתו סבל ממש.

נספח 1: תמונות וסרטונים (באמצעות התקן אחסון נייד) שצילם התובע במועדים שונים לאורך השנה האחרונה ובהם נראית בבירור הזרמת שפכי היישוב לסביבה בסמוך לשכונה בה מתגורר, וכן זרימת ביוב לסביבה מיישובים סמוכים.

2. התובעת 2, **עמותת צלול**, היא עמותה סביבתית שנוסדה בשנת 1999 ופועלת מאז לקידום השמירה על הנחלים, הים ומקורות המים של ישראל כעל משאב ציבורי טבעי ויקר ערך, למען הציבור והדורות הבאים. צלול מנויה בפרט 10 לתוספת לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), תשנ"ב-1992 כגוף הזכאי להגיש תובענה לפי חוק זה. במסגרת מאבקה ארוך השנים להפסקת זיהום הסביבה והנחלים על-ידי הזרמת שפכים, פרסמה בין היתר בשנת 2023 דו"ח בנושא **"מצבם של נחלי יהודה ושומרון ומי התהום"** שהתריע מפני מפגעים סביבתיים חמורים הנגרמים כתוצאה מהזרמת שפכי יישובי האזור לנחלי הסביבה.

נספח 2: דו"ח **"מצבם של נחלי יהודה ושומרון ומי התהום"** מיום 16.7.2023, צלול.

3. הנתבעת, **מועצה אזורית שומרון**, מוסמכת בדיני המועצות האזוריות באיו"ש להוביל ולטפל בשפכי היישובים שבתחומה, וגובה בעד כך אגרת ביוב חודשית מתושביה. אלא שבעשרות מיישובי המועצה ואזורי התעשייה הפועלים בה, מזרימה הנתבעת את השפכים ישירות לסביבה באופן קבוע, וגורמת בכך למפגע סביבתי אקולוגי, אסטטי, ותברואתי חמור, הכולל פגיעה בנחלי האזור, במי התהום ובמערכת האקולוגית בשטחים הפתוחים הסמוכים ליישובי המועצה.

ב. הסעדים המבוקשים

4. בית המשפט הנכבד מתבקש להורות על ניהול התובענה כתובענה קבוצתית לפי סעיף 10 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), תשנ"ב-1992 (להלן: **"החוק"**), ולהגדיר את כל תושבי המועצה האזורית שומרון כחברי הקבוצה בשמה מוגשת התובענה.

5. במסגרת התובענה, מתבקש בית המשפט להפעיל סמכותו מכוח סעיף 2 לחוק, ולהוציא צווים כדלקמן:

א. להורות לנתבעת לחדול לאתגר מהזרמת שפכים וקולחים ברמה ירודה לסביבה ולבצע כל פעולה הדרושה לשם כך, לרבות חיבור יישובי המועצה למערכת טיפול בשפכים, שיפוץ ושדרוג מתקני הטיפול הקיימים להגדלת הקיבולת ושיפור איכות הקולחים המופקים, הקמת מתקני טיפול חדשים שיספקו את צרכי התושבים ו/או כל פתרון קבוע אחר; וכן לנקוט כל פעולה הדרושה למניעת המפגע בתקופת הביניים עד להסדרה מלאה של מערכת הטיפול בשפכים, לרבות שימוש בביוביות, הקמת פתרונות אגירה זמניים, שיפור תשתיות קיימות ו/או כל פתרון זמני אחר.

ב. להורות לנתבעת לתקן את הנזקים הרבים שנגרמו כתוצאה מן המפגע הסביבתי דנן – לרבות פגיעה בחי ובצומח, זיהום מי נחלים, זיהום מי תהום, מפגעי ריח ומפגעים תברואתיים הפוגעים בבריאות ובאיכות חיי התושבים, ובכלל זאת:

ב.1. לערוך סקר מפגעים סביבתיים ולהקים מערך ניטור ומעקב אחר נזקים סביבתיים בכל שטחי המועצה ובסביבת היישובים, לאורך ערוצי הנחלים להם מוזרמים שפכי המועצה, ובמאגרי מי התהום והמעיינות ששפכי המועצה עלולים לזהם.

ב.2. בהתבסס על ממצאי הסקר וניטור המפגעים, לבצע כל פעולה נדרשת לצורך שיקום נחלים, שיקום מעיינות, ושיקום סביבתי בכל נחל או מעיין שמימיו וסביבתו הושפעו מהזרמת שפכי וקולחי המועצה, לרבות הקמת פרויקטי השבת מי נחלים, שיקום מעיינות ו/או כל פעולה אחרת הנדרשת לצורך השבת המצב לקדמותו והסרת המפגעים הסביבתיים.

ב.3. בהתבסס על ממצאי הסקר וניטור המפגעים, לבצע כל פעולה הנדרשת לצורך טיפול במפגעים אקולוגיים, מפגעי ריח ומפגעים תברואתיים בשטחי המועצה ובסביבת היישובים, לרבות החלפת קרקע, מיגור מינים פולשים, הרחקת מזיקים, עידוד שיקום מינים מקומיים, ו/או כל פעולה אחרת הנדרשת לצורך השבת המצב לקדמותו.

ג. להורות לנתבעת לעשות כל שדרוש לצורך מניעת הישנותו של המפגע הסביבתי דנן.

6. בהתאם להוראות סעיף 14 לחוק, מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק לטובת התובעים ובאי-כוחם את הוצאות ההליך, גמול לתובע המייצג, ושכר טרחת עו"ד בצירוף מע"מ. בית המשפט הנכבד מתבקש לחשב את גובה הגמול למבקש ושכר הטרחה בהתאם לשווי של התרומה לקבוצת הניזוקים, לרבות כלל העלויות הכרוכות בהקמת התשתית להזרמת השפכים למתקני טיהור שפכים (לרבות עלויות פתרונות הביניים) וכן עלויות השיקום של הנזקים מהמפגע הסביבתי, והכל, בהתאם למדרגות שנקבעו ברע"א 8268/96 **ריכרט נ' שמש**, פ"ד נה(5) 276 (2001), כשהן מעודכנות לעת הנוכחית (ר' ת"צ 14-11-34975 **צמחוני נ' בנק ירושלים בע"מ** (22.5.2023) ס' 91).

ג. תמצית העובדות הנחוצות לביסוסה של עילת התביעה

7. עניינה של תביעה זו בשורת מפגעים סביבתיים חמורים הנגרמים מכך שהמועצה האזורית שומרון (להלן: "**המועצה**") או ("**הנתבעת**") מזרימה בכל שנה מעל למיליון מ"ק של שפכים גולמיים ומאות אלפי מ"ק נוספים של קולחים באיכות בלתי מפקחת וירודה מיישוביה ומאזורי התעשייה שבשטחה, ישירות לנחלי הסביבה.

8. כפי שפורט בחוות הדעת המצורפת של המומחה ניסים קשת (להלן: "**חוות הדעת הסביבתית**"), הידרולוג ומנהל אגף סביבה ברשות הטבע והגנים לשעבר, המפגעים הסביבתיים שגורמת המועצה פוגעים בשלושה רבדים: **א.** זיהום מי תהום ומעיינות המהווים משאב לאומי יקר מאין כמוהו. **ב.** זיהום מי נחלי הסביבה המהווים חלק מאגני הניקוז העיקריים של נחלי מרכז הארץ ומסדרון אקולוגי חשוב. **ג.** מפגעים מקומיים במוקדי ההזרמה הכוללים מפגע תברואתי, מטרדי צחנה, מטרדי יתושים, פגיעה קשה במערכת האקולוגית, לרבות פגיעה בחי ובצומח הטבעי באמצעות חדירת מינים פולשים ומזיקים. ונבאר.

9. כפי שעולה מממצאי כלל הסקרים והדו"חות שערכו גופים רשמיים בנושא הטיפול בשפכים באזור לאורך יותר מעשור, וכן כפי שעולה ביתר שאת מממצאי בדיקה מדגמית שנערכה לצורך עריכת חוות דעת המומחה ההנדסי, מר ארנון מאיר, המצורפת אף היא לתביעה זו (להלן: "**חוות הדעת ההנדסית**"), חלק גדול מבתי התושבים ביישובי המועצה האזורית שומרון מחוברים למערכת ביוב פנים-יישובית המרחיקה את השפכים מבתיים, אך במקום להתחבר לתשתית הולכת ביוב אזורית שתתעל את השפכים למתקן טיהור שפכים (להלן גם: "**פתרון קצה**" או "**מט"ש**") כמתחייב לפי כל סטנדרט סביבתי מוכר, שפכיהם של עשרות אלפים מתושבי המועצה, בעשרות יישובים שונים, **מוזרמים מנקודת איסוף בקצה המערכת הפנים יישובית של כל יישוב - ישירות לסביבה.**

10. בחלק גדול ממוקדי ההזרמה, נמצא כי הדבר נעשה בכוונת מכוון בהיעדר כל פתרון קצה אליו ניתן לתעל את השפכים כלל, ובמוקדים אחרים נמצא כי הדבר נגרם כתוצאה מכך שקיבולת השפכים שמייצרים תושבי המועצה עולה על הקיבולת המקסימלית של המערכת שהציבה המועצה כדי לשרתם, וכן מהזנחת מערכות ביוב אשר אינן מטופלות ומתוחזקות כראוי לאורך שנים ופעולתם נפגעת.

11. עוד נמצא, כי במוקדים ויישובים רבים נוספים, עוברים שפכי המועצה טיפול ראשוני בלבד או מטופלים במט"ש בלתי תקין או במתקן מקדמי שרמת פעולתו חלקית לכל היותר, ומיד לאחר מכן מוזרמים לסביבה. זאת, הגם שהשפכים האמורים עדיין כוללים שפכים ועתידים לגרום להשפעה קשה למערכות האקולוגיות להן הם מוזרמים. האמור מתייחס גם לרמת הטיפול בשפכי המפעלים ובתי התעשייה הרבים באזורי התעשייה ברקן ושח"ם הפועלים בשטחי המועצה, אשר חלקם הגדול שפכים בעלי פוטנציאל זיהום סביבתי גבוה במיוחד, כגון מפעלי מתכת ואלומיניום, מפעלי פלסטיק, מפעל מחזור צמיגים, מפעלי מזון ואחרים.

12. אם לא די בכך שהמועצה מזרימה בכל שנה מיליוני מ"ק שפכים וקולחים באיכות ירודה ישירות לסביבה זה למעלה מעשור, הרי שהמשבר מחריף כל העת בשל הגידול המתמיד באוכלוסיית המועצה ותנופת הבנייה הבלתי פוסקת ממנה נהנים יישוביה, שבניגוד למושכלות יסוד של דיני התכנון והבניה ואף בניגוד לדרישת נציגי המינהל האזרחי בוועדות התכנון, אינה מותנית בפועל בהקמת פתרונות ביוב ליישובים ושכונות חדשות בהלימה לגידול באוכלוסיה. כך, בחלק מיישובי המועצה והשכונות החדשות שהוקמו, מוחדרים השפכים ישירות למי התהום באמצעות בורות ספיגה ובורות רקב או מוזרמים לנחל הסמוך באמצעות צינורות מאולתרים.

13. ניתן לחלק את המפגע הסביבתי הנגרם כתוצאה מן המצב המתואר לעיל (ובסקרים ובחוות הדעת המצורפות), לשלושה שלבים:

א. **בשלב ראשון**, מתחת לעשרות מיישובי המועצה נקווים אגמי שפכים גדולים ומצחינים. מהם נמתחים יובלי שפכים הזורמים מבעד לחצרות הבתים, תוך יצירת מפגע סביבתי הפוגע בשלב ראשון באיכות חיי התושבים ומקים מפגעי ריח, תברואה ויתושים (ראו **התיעודים המצורפים כנספח 1, והתיאורים והתיעודים בחוות דעת המומחה ההנדסי**). לרבות יתושים הנגועים בנגיפים ומחלות, אך לאחרונה הודיע משרד הבריאות כי אותרו ביישוב פדואל יתושות הנגועות בנגיף קדחת מערב הנילוס. בנוסף, ובהתאם לאמור בחוות דעת המומחה הסביבתי, גורמת הזרמת השפכים לסביבה לפגיעה חמורה במערכת האקולוגית הטבעית באזור, ומעודדת חדירת מינים פולשים הרסניים לסביבת היישובים ושטחי המועצה, תוך פגיעה במגוון החי והצומח ובבתי הגידול המקומיים.

נספח 3: הודעת המשרד להגנת הסביבה מיום 23.10.2025 בעניין לכידת יתושות נגועות בנגיף קדחת מערב הנילוס בפדואל.

ב. **בשלב שני**, זורמים שפכי היישובים ואזורי התעשייה לנחלי השומרון תוך יצירת מפגע חמור נוסף בדמות זיהום מי הנחלים וסביבתם. כפי שתואר בחוות הדעת המצורפות, בשל מיקומם הגיאוגרפי של יישובי המועצה, התנאים הטופוגרפיים המאפיינים את האזור והאופן בו תוכננה מערכת הביוב ביישובים, מי השפכים זורמים ומזהמים את מימיהם של רבים מהנחלים הגדולים והחשובים של מרכז הארץ, ובהם: נחל קישון, חדרה, אלכסנדר, הירקון ועוד. לבד מזיהום המים, לאורך נתיב זרימת השפכים בערוצי הנחלים נוצרים מפגעים אקולוגיים, אסטטיים ותברואתיים המאיימים על המגוון הטבעי והמערכת האקולוגית החשובה שמתקיימת בנחלי מרכז הארץ, וכן על הנאת הציבור הרחב ממשאבי טבע יקרים ונדירים אלו.

ג. **בשלב שלישי**, בשל מאפייני ההידרו-גיאולוגיים של הקרקע בסביבת המועצה, ומיקומה הגיאוגרפי על גבי מחשופי סלע המהווים את אגן ההיקוות של אקוויפר ההר המרכזי שמשמש כמקור מי שתיה חשוב ומרכזי לתושבי מרכז הארץ, מחלחלים שפכי המועצה ישירות למאגרי מי התהום דן תוך זיהומם. לאורך השנים האחרונות, סגירת ופסילת קידוחי מי תהום כתוצאה מאיתור מזהמים במים היא תופעה שחזרה על עצמה עשרות פעמים באזורים הרלוונטיים, תוך מניעת מי שתיה יקרים מן הציבור כולו ובעלות מוערכת של מאות מיליוני שקלים בשנה. אך חשוב לציין, כי לאור טבעה של התופעה והמאפיינים ההידרו-

גיאולוגיים, בהחלט ייתכן כי חלק גדול מן המפגעים עדיין לא נתנו אותותיהם בשטח ועתידים להיחשף רק בעתיד.

ד. העובדות המקנות סמכות לבית המשפט

14. בהתאם לסעיף 121א לתקנון המועצות האזוריות (יהודה ושומרון), תשל"ט-1979, פרק ט"ז ונספח מס' 9 לתקנון המועצות המקומיות (יהודה ושומרון), תשמ"א-1981 לבית משפט נכבד זה הסמכות העניינית והסמכות המקומית לדון בתביעה נוכח מקום מושבם של התובע 1 ושל הנתבעת, מקום המעשה או המחדל בגינו מוגשת התביעה.

ה. המסגרת הנורמטיבית

15. על-פי צו בדבר ניהול מועצות אזוריות (צו מס' 783) מיום 20 במרס 1979, ותקנון המועצות האזוריות (יהודה ושומרון), תשל"ט-1979 (להלן: "**תקנון המועצות האזוריות**") שהוצא מכוחו, כל מועצה אזורית הפועלת בשטחי יו"ש הוסמכה לטפל בשפכי היישובים, אזורי התעשייה ושאר תורמי הביוב שבשטחה. זאת, לרבות אחריותה על הקמה, הפעלה ותחזוקה של תשתית הולכת השפכים הולמת מנקודות היישוב, וטיפול בשפכי התושבים באמצעות מכוני טיהור שפכים (סעי' 57 (א)(1), 65 ו-72 לתקנון המועצות האזוריות).

16. המועצה האזורית שומרון גובה מתושביה בכל שנה מיליוני שקלים בעבור אגרת ביוב מכוח חוק עירוני המתעדכן מעת לעת, כאשר החוק הנוכחי הוא חוק עזר לשומרון (ביוב), התשע"ח-2018 (להלן: "**חוק העזר**"). בחוק זה נקבע תעריף מסודר לאגרת הביוב הנגבית מבעל נכס בעבור כל מ"ק מים הנצרך בנכס, וזאת בהתאם לשלבי מערכת הביוב המשמשים אותו לכאורה, לרבות "החזר הון – פתרונות קצה" שעמד בתחילה על סך של 2.82 ₪ למ"ק מים עד שהופחת בתיקון חוק העזר משנת 2020 ל- 0.58 ₪ למ"ק מים.

נספח 4: העתק חוק עזר לשומרון (ביוב), התשע"ח-2018 והעתק תיקון חוק עזר למועצה האזורית שומרון (ביוב), התש"ף-2020.

ה.1. פנייה מוקדמת למשיבה טרם הגשת תובענה זו

17. ביום 5.6.2025 פנה התובע 1 לנתבעת במכתב התראה והודעה על-פי סעיף 5 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים, בו פירט אודות כוונתו להגיש תובענה זו ככל שהנתבעת לא תחדל לאלתר מלהזרים שפכים וקולחים באיכות ירודה לסביבה. העתק ממכתב זה הומצא כדין גם למשרד להגנת הסביבה, לרשות המים, לרשות הטבע והגנים ולקמ"ט איכות הסביבה במנהל האזרחי ביו"ש.

נספח 5: מכתב התראה והודעה על-פי סעיף 5 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים מיום 5.6.2025.

18. בחלוף תקופת 60 הימים הקבועה בחוק לנקיטת צעדים ממשיים להפסקת המפגע, פנה התובע (לפנים משורת הדין) במכתב תזכורת לנתבעת, בה פורט כי הפנייה נשלחת גם בשם התובעת 2.

נספח 6: מכתב תזכורת מיום 5.8.2025.

19. רק אז, ההינו הנתבעים להשיב לפניית התובעים באמצעות בא כוחם. אלא שחלף הודעה על נקיטת צעדים להפסקת המפגע, או למצער התייחסות עניינית לטענות שהושמעו במכתבי התובעים, בחרה הנתבעת לתקוף את התובעים בהאשמות שונות ומשונות שמוטב לא לחזור עליהן. לגופו של עניין, הנתבעת לא הכחישה את הזרמת השפכים לסביבה, אלא רק טענה בהקשר זה שפניית התובעים נעשתה: "בהתעלם מהשקעותיה ומאמציה בתחום זה, ובעיקר מהמצב העובדתי בשטח הכולל כפרים ערביים, מחוץ [הטעות במקור] לתחום השיפוט של המועצה, שאינם מחוברים למערכת ביוב כלשהי", וטענה כי אין בידיה די "ראיות" לצורך בחינת הנושא.

נספח 7: מכתב מענה מטעם הנתבעת מיום 10.8.2025.

20. משכך, פנו התובעים ביום 31.8.2025 במכתב מענה למכתב הנתבעת, בו הבהירו את שאמור להיות מובן מאליו: כי "השקעה" ו"מאמץ" אינם מהווים אבן בוחן לעמידתה של מועצה בחובותיה החוקיות למנוע זיהום סביבתי חמור ומתמשך, וכי כפרים ערביים מחוץ לתחום השיפוט של המועצה, אינם מורידים או מעלים כהוא זה מחובותיה של הנתבעת למנוע את הימשכות המפגע הסביבתי הנגרם כתוצאה מהזרמת שפכים לסביבה, ולתקן את הנזקים הרבים שגרם מפגע זה - לאלתר. נוסף על כך, הפנו התובעים את הנתבעת לשורת מקורות רשמיים המהווים רק חלק מן המסמכים והדוחות הפומביים הרבים העוסקים בנושא בהם ניתן למצוא מידע רב אודות מחדל טיפול השפכים בו לוקה הנתבעת והמפגעים הסביבתיים הנגרמים כתוצאה מכך.

נספח 8: מכתב מענה למכתב הנתבעת מיום 31.8.2025.

21. מכתב זה, לא זכה למענה מאת הנתבעת. אף יתר הנמענים לא השיבו לפניית אליהם.

1. העובדות הצריכות לעניין

22. נדמה, כי מחדלה החמור והמתמשך של המשיבה מלמלא את תפקידיה המתוארים לעיל, באופן הגורם זה שנים ארוכות למפגע סביבתי חמור, כלל אינו מצוי במחלוקת.

23. כך, למשל, נכתב בצו קמ"ט מים של המנהל האזרחי ביהודה ושומרון מיום 3.5.2023, שחור על גבי לבן:

"...הישובים הישראליים והכפרים הפלסטיניים לאורך ציר 5 שכיום חסרי רשת ביוב

ועל כן מזהמים באמצעות בורות ספיגה ושפיעת ביוביות בנחלים, מציאות זאת יוצרת

בעיה סביבתית חמורה."

נספח 9: צו קמ"ט מים של המנהל האזרחי ביהודה ושומרון מיום 3.5.2023.

24. בנוסף, בדו"ח שפרסם ארגון "צלול" בנושא **"מצבם של נחלי יהודה ושומרון ומי התהום"** מיום 16.7.2023 (נספח 2), נכתב כי: **"מצבם של נחלי יהודה ושומרון רע... בשנים הקרובות כמויות השפכים והקולחים**

צפויות לגדול... ובעקבות הגידול המתמיד באוכלוסיית ההתנחלויות והקמת התנחלויות חדשות – למרות

שאינן להן שום פתרון ביוב. לא רק זאת, מתקני הטיפול ברובן המכריע של ההתנחלויות – באם הם

קיימים, אינם תואמים את נפח השפכים, והקולחים המופקים הם ברמה נמוכה ומוזרמים לסביבה."

25. בהמשך הדו"ח, נכללה רשימה חלקית של היישובים המזהמים את הנחלים ואת מי התהום, וכך צוין בין היתר ביחס ליישובי המועצה האזורית שומרון:

"ברקן, ברוכין ועלי זהב, פדואל: מזרמים ביוב גולמי (ברקן - קולחים באיכות גרועה) לנחל סוסי

שבאגן נחל ירקון. המים מחלחלים לאקוויפר. עובדה זו אינה מפריעה לממשל הצבאי להעניק

היתרים להרחבת היישובים.

אבני חפץ: השפכים מוזרמים ללא כל טיפול ולמרות זאת היישוב בונה שכונה חדשה גדולה."

26. דוגמא נוספת, ניתן למצוא בהודעת ועד "חגיגית" שהפיץ ועד היישוב פדואל לתושבים ערב חג הפסח האחרון (תשפ"ה, אפריל 2025), ולפיה: **"בשעה טובה... יחלו העבודות לחיבור היישוב כולו אל מט"ש ברקן.**

העבודות צפויות להתחיל לאחר חג הפסח ובסיום העבודות, הביוב היישובי כולו יזרום אך ורק אל המט"ש

ולא אל שטחים פתוחים בסביבת היישוב". אלא שלמועד כתיבת שורות אלו, כחצי שנה לאחר ההודעה,

טרם חובר היישוב למט"ש והביוב עודנו זורם ישירות לסביבה כמתואר, וכפי שפורט לעיל, ניסיונם של

התובעים לקבל מידע מן הנתבעת על סטטוס הטיפול במפגע הסביבתי נתקל בסירוב עיקש להשיב לגופו של

עניין ובריחה לניסיונות התקוטטות מכוערים.

נספח 10: מכתב ועד היישוב פדואל לתושבים, פסח תשפ"ה.

27. באופן נרחב יותר, מחדל הטיפול בשפכי יישובי המועצה האזורית שומרון ובאזורי התעשייה השייכים לה, נסקר ותואר כבר בשנת 2012, בסקר רשמי שפרסמה רשות הטבע והגנים ("סקר מתקני איסוף וטיפול בשפכים בהתיישבות הישראלית ביהודה ושומרון", היחידה הסביבתית, חטיבת מדע, רשות הטבע והגנים (להלן: "סקר רשות הטבע והגנים")), ובהמשך בשני עדכונים עוקבים מהשנים 2014 ו-2018. כפי שיתואר להלן, המצב המתואר בסקרים העיתיים וכן בחוות דעת המומחה ההנדסי המצורפת, מלמד כי מחדל הטיפול בשפכים ביישובי המועצה נמשך ברציפות מאז שנת 2012 לפחות, ובמשך השנים שחלפו מאז פרסום תוצאות הסקר, מעט מאוד השתנה.

נספח 11: סקר רשות הטבע והגנים, עדכון 2018.

28. יתרה מכך, ממצאי חוות דעת המומחה ההנדסי המצורפת, מלמדים כי היקף הזרמת שפכי המועצה לסביבה עולה באופן מתמיד, וכי המצב השורר כיום בשטח חמור עוד יותר מן המתואר בסקרי רשות הטבע והגנים לאורך השנים.

1.1. על-פי סקרי גופים רשמיים - המועצה מזרימה לסביבה שפכים בהיקף אדיר - כבר למעלה מעשור

23. על-פי תוצאותיהם העקביות של כלל סקרי רשות הטבע והגנים, **המועצה האזורית שומרון היא הרשות ה"מובילה" בהזרמת שפכים לסביבה, מבין כל הרשויות המקומיות ביו"ש**, כאשר היא **מזרימה בכל שנה**

677 אלמ"ק שפכים בלתי מטופלים לסביבה (נכון ל-2018):

רשות מוניציפאלית	תקין	לא תקין	לא ידוע	סה"כ	חיבור למאסף	מחקן אחר	הזרמת שפכים לסביבה (אלמ"ק)	שפכים לסביבה מסך השפכים (%)	הזרמה לסביבה	שימוש בקולחים (אלמ"ק)		
										השקיה חקלאית	השקיה נוי	השקיה סרק
מועצה אזורית שומרון	25	1	0	26	2	0	395.1	20	1,002.8	413.2	0.0	147.9
	3	0	0	3	2	0	82.18	16	364.9	77.9	0.0	0.0
	0	0	0	0	0	0	0	0	55.5	11.0	12.1	23.1
	36	0	0	36	3	1	424.7	12	1,410.3	1,679.0	0.0	159.1
	0	0	0	0	0	0	146	47	151.7	9.6	0.0	0.0
שומרון	22	3	0	25	5	0	677	27	1,044.1	1,000.0	0.0	202.0

24. עוד עולה מסקר 2018, כי מתוך 70 מתקני איסוף וטיפול בשפכים הקיימים במועצה, **33 נמצאו בלתי תקינים**, ומבין 9 מט"שים שהוקמו במועצה **8 נמצאו כבלתי תקינים**. סך התושבים ששפכיהם "מטופלים" במתקן בלתי תקין עמד על 12,166 ונפח השפכים ש"טופל" בכל שנה 666.1 אלמ"ק:

רשות מוניציפאלית	שפכים	תקין	לא תקין	לא ידוע	סה"כ	סך מתקנים			סך תושבים			נפח שפכים			מס מט"שים		
						מתקן תקין	מתקן לא תקין	סה"כ	מתקן תקין	מתקן לא תקין	סה"כ	מתקן תקין	מתקן לא תקין	סה"כ	תקין	לא תקין	לא ידוע
מועצה אזורית שומרון	23	30	15	0	45	28,563	7,218	35,781	1,564	395.2	1,959	5	0	0	5	0	0
	17	15	0	0	30	7,470	2,118	9,588	409	116.0	525	10	2	0	12	0	0
	8	7	5	0	12	763	1,093	1,856	42	59.8	102	7	5	0	12	0	0
	34	54	34	0	88	56,850	10,315	67,165	3,113	564.8	3,677	14	1	0	15	0	0
	22	3	22	0	25	282	5,323	5,605	15	291.4	307	3	16	0	19	0	0
שומרון	33	37	33	0	70	32,907	12,166	45,073	1,006	666.1	2,472	9	0	0	17	0	0

25. באופן ספציפי, קובע הסקר בצורה חד משמעית כי **ב-23 מתוך 34 "תורמי השפכים" שנסקרו במועצה, חלק ממערכות הולכת השפכים וטיהורם אינן קיימות כלל או למצער אינן תקינות** (21 יישובים ו-2 אזורי תעשייה). נביא להלן את עיקרי התיאורים אודות מצב הטיפול בשפכים בכל אחד מהמוקדים שבהם התגלו כשלים חמורים במערכת הביוב:

- (א) **אבני חפץ** - "שפכי הישוב והסביבה אינם עוברים כל טיפול ומסולקים בצורה גולמית מערבה אל ואדי עיסא... במעלה נקודת ההזרמה לוואדי נמצא מט"ש אבני חפץ, מסוג בוצה משופעלת, המושבת מזה שנים. כיום קיימים בתים רבים הנמוכים מגובה המט"ש. מזרחית ליישוב הוקם מאחז עם כ-20 קראוונים המסלקים שפכיהם לבורות סופגים."
- (ב) **איתמר** - "...הקולחים באיכות נמוכה מוזרמים לסביבה."
- (ג) **אלון מורה** - "...איכות הקולחים ירודה. קולחי המט"ש מוזרמים לוואדי ממערב למט"ש... מתקן זה אינו תקין ושפכיו באיכויות שלא ניתנות לטיפול במט"ש."
- (ד) **ברוכין** - "בישוב הוקמו שתי תחנות שאיבה חדשות ותקינות שעתידות לסנוק לקו מאסף נחל רבה. כיוון שבניית קו המאסף טרם הושלמה, השפכים זורמים לסביבה ממספר נקודות בדרך הביטחון ההיקפית של היישוב."

- (ה) **ברכה** – "מאתז הקרואנים "הגבעה המערבית" ממערב לשוב וכן מאחז "סנה יעקב" מדרום לשוב אינם מחוברים לתשתית ביוב מסודרת ומזרימים שפכים אל בורות ספיגה."
- (ו) **ברקן** – "...שפכי השכונה מסולקים בצורתם הגולמית אל יובל של נחל רבה... עדכון ביחס לסקר 2014: קו מאסף בין ברקן לאריאל, שיחבר את היישובים לשפד"ן טרם הופעל."
- (ז) **חרמש** – "בזמן הסיור במקום המט"ש נראה לא תקין ולא בפעילות. במקום מגובב יש סבכה בניקוי ידני (סתומה), מכלי האשפה מלאים וגבבה מונחת על הרצפה, המפוחים מושבתים, הגדר פרוצה. הביוב מוזרם אל מעבר לגדר ומשם לשטח הפתוח. עדכון ביחס לסקר 2014: המצב עומד בעינו."
- (ח) **יצהר** – "...שפכי השכונה המערבית וגבעות היישוב, זורמים לסביבה ישירות דרך צינורות או דרך בורות רקב."
- (ט) **לשם** – "ביישוב שתי תחנות שאיבה (דרומית וצפונית) כאשר התחנה הדרומית סונקת את שפכי דרום היישוב לתחנה הצפונית, וממנה שפכי כל היישוב מוזרמים לסביבה."
- (י) **מבוא דותן** – "המתקן אינו פעיל וביוב זורם לנחל חדרה לאחר שיקוע ראשוני. תחנת השאיבה סונקת את שפכי החלק הצפוני של הישוב אל מט"ש מבוא דותן. התחנה מוזנחת ונראית לא פעילה, לוח החשמל פרוץ והגדר הרוסה. מערבית לשוב ישנה חווה עם קראוונים בודדים ששפכים מוזרמים אל שניים (או יותר) בורות רקב ומשם לסביבה."
- (יא) **מגדלים** – "המט"ש תקין, הקולחים מומטרים בסמוך למט"ש."
- (יב) **מעלה שומרון** – "עדכון לסקר 2014: בצפון הישוב נבנתה תחנת שאיבה חדשה אשר סונקת את השפכים אל מאסף נחל קנה. עם הפעלת התחנה הזרמות השפכים לסביבה פחתו באופן ניכר. דרומית לשוב נמצאת שכונת הקראוונים "אל מתן" בה מתגוררות כ-15 משפחות. תושבי אל מתן מסלקים את שפכים למספר בורות רקב הפזורים בשכונה. בסקר זה צויין הבור המרכזי בשכונה. השפכים זורמים מבין הרקב לסביבה."
- (יג) **נופי נחמיה** – "שפכי הישוב מוזרמים בור רקב וממנו מוזרמים השפכים לסביבה."
- (יד) **נופים** – "שפכי חוות יאיר מסולקים דרך שני צינורות פלסטיק בצורה גולמית לואדי אל-מג'ור דרומת לנחל קנה."
- (טו) **סלעית** – "...בתחנת השאיבה בצפון היישוב, נמצאו עדויות לגלישת שפכים מתוך מיכלי הביוב וגלישתם לסביבה. בתחנת השאיבה בדרום הישוב, מתקן הגריסה אינו תקין ותחנת השאיבה אינה מתפקדת כנדרש."
- (טז) **עלי זהב** – "כל היישוב מחובר למערכת ביוב, כאשר השפכים זורמים בגריטציה לנקודה מרכזית ומשם לסביבה. היישוב מיועד להתחבר למאסף אריאל-שפד"ן בעתיד."
- (יז) **פדואל** – "מט"ש פדואל בוטל, במקומו הוקמה תחנת שאיבה חדשה, צפונית. בנוסף, הוקמה תחנת שאיבה דרומית במקום בור הספיגה בדרום היישוב. התחנה הדרומית, סונקת את שפכי דרום היישוב לתחנה הצפונית. נכון להיום, השפכים מהתחנה הצפונית גולשים לסביבה."
- (יח) **קריית נטפים** – "בסיור שנערך במקום נראה כי תחנת השאיבה מוזנחת ולא תקינה. בתחנה קיים בור רקב, משאבה בורגית אחת תקינה, המשאבה השנייה מפורקת והמגובב מושבת ומפורק. עדכון לסקר 2014: תחנת השאיבה בשדרוג."
- (יט) **רחלים** – "המט"ש אינו פועל מזה שנים והשפכים הגולמיים זורמים לסביבה. שפכי הקרואנים העליונים והתחתונים זורמים לבורות רקב ומשם לסביבה..."
- (כ) **ריחן** – "שפכי המושב טופלו בעבר במט"ש קומפקטי (מכולות טיהור), אולם המט"ש אינו פעיל מזה שנים, במקום הונח צינור המזרים את השפכים הגולמיים לסביבה. עדכון לסקר 2014: המט"ש חזר לפעילות ומזרים קולחים לסביבה. בצפון המושב פועלת חוות צאן המזרימה את שפכה אל בורות ספיגה."
- (כא) **שבי שומרון** – מערבית לשוב נמצאות בריכות חמצון ישנות ולא מתפקדות. שפכי הישוב מגיעים לבריכת השיקוע וממשיכים לזרום בתעלה חפורה מסביב לבריכת חמצון לסביבה."
- (כב) **אזור תעשייה ברקן** – "...הקולחים מוזרמים מדי יום לכוון כביש 5 ונחל רבה."
- (כג) **אזור תעשייה שחק** – "אזור תעשייה קטן הכולל כ-11 מפעלים, ביניהם מפעל למחזור צמיגים, ייצור שטיחים, ייצור רהיטים והזרקת פלסטיק. שפכי המפעלים מטופלים במט"ש הקומפקטי... המערכות המכניות מושבות. השפכים נכנסים לבריכות זורמים החוצה.... מט"ש חדש נמצא בהקמה צמוד למט"ש הקיים."

26. משכך, קבעו מסקנות הסקר, בדומה לשנקבע כבר בסקרי 2012 ו-2014 כי "יש לקדם את פתרונות השפכים בשיתוף ובתיאום עם הגורמים הרלוונטיים ברשויות השונות, בהתחשב בנפח ואיכות השפכים המוזרמים לסביבה (בית/תעשייתי) ולמשאבים אותם יש להשקיע על מנת למנוי הזרמה זו"; כי ביישובים מבודדים חסרי תשתית שפכים מתאימה "נדרשת השקעת משאבים משמעותית על מנת לחבר את הישוב לתשתית איסוף שפכים מרכזית ולהקים פתרון קצה"; כי "ביישובים בהם קיימת מערכת איסוף שפכים מסודרת

אולם חסר פתרון קצה, נדרשת הקמת פתרון קצה הולם. כי "בישובים בהם קיים פתרון קצה אשר אינו תקין, השפכים הגולמיים זורמים לסביבה. בישובים אלה נדרשת אסדרה ותיקון של פתרון הקצה הקיים." כי "יש לפעול לשיפור התחזוקה בקווי האיסוף ובתחנות שאיבה בהן קיימות תקלות חוזרות ונשנות." וכן כי "יש לפעול למניעת זרימות קולחים באיכות ירודה לסביבה – בדגש על מתקני טיפול בשפכים תעשייתיים."

27. דא עקא, בשבע השנים שחלפו מאז פרסום תוצאות סקר זה, היקף הזרמת השפכים והקולחים באיכות ירודה לסביבה רק גדל. זאת, כפי שמתואר בחוות דעת המומחה ההנדסי המצורפת, משהזנחה חמורה ורדיפה אחר פתרונות עקיפים שלא נשאו פרי בפועל, הביאו לכך שמתקני ההולכה והטיפול בשפכים שמפעילה המועצה לא שופרו באופן מהותי, בעוד קיבולת השפכים שמתקני המועצה נדרשים לטפל בה, קרי היקף השפכים שמייצרת אוכלוסיית המועצה, גדל לאין-שיעור בשל הקמת יישובים, שכונות ובתים חדשים, שהביאו לגידול משמעותי בגודל האוכלוסייה ובפרישתה הגיאוגרפית.

28. נציין, כי באתר האינטרנט של המועצה, תחת העמוד "ביוב ותיעול" נכתב כי במועצה 28 תחנות שאיבה ו-12 מכוני טיהור, ומפורטים תחומי אחריות המחלקה האחראית במועצה ככוללים: "אחזקת מכוני טיהור שפכים ותחנות שאיבה לביוב", "תפעול שוטף של המכונים", "שיקום מערכות ומתקנים", "טיהור שפכים לרמה מיטבית", "בדיקה אישור תוכניות מים וביוב של שכונות חדשות", "בדיקה ואישור תוכניות של מכוני חדשים", ועוד.

נספח 12: צילום מסך של עמוד "ביוב ותיעול" מתוך אתר האינטרנט הרשמי של המועצה האזורית שומרון.

29. בד בבד, ניסיונות הגורמים האמונים על שמירת הסביבה בשטחי יו"ש להתנות את הרחבת היישובים בהקמת פתרונות קצה הולמים לטיפול בשפכי התושבים, עלו בתוהו. כך, למשל, ציינה נציגת קמ"ט איכות הסביבה במנהל האזרחי בישיבה מספר 2015015 של מועצת התכנון העליונה, ועדת משנה להתיישבות מיום 18/11/2015, ביחס ליישוב פדואל, כי: "אין שם מט"ש. במצב הנכון להיום ישנו קו ביוב שעוקף את המט"ש ומזרים את הביוב הגולמי ישר לתוך השמורה... הגשנו מכתב לראש המועצה. כל שנה אנחנו פונים למועצה עם אותה דרישה וזה לא עוזר ולכן אני מעלה את הבעיה בוועדה זו". בהמשך לדברים אלו, נקבע בין היתר כי לפני דיון נוסף בהפקדה "מתבקשת המועצה האזורית שומרון להציג ללשכת התכנון תכנית ביוב של היישוב... עד לדיון מתן תוקף על המועצה להציג תכנית התחברות למט"ש הקיים בברקן והתחייבות כספית לביצוע ההתחברות כולל לוחות זמנים".

נספח 13: ישיבה מספר 2015015 של מועצת התכנון העליונה, ועדת משנה להתיישבות מיום 18/11/2015.

30. אלא שכעבור 5 שנים, שבהם למרות ההחלטה הקודמת משנת 2015, גדלה אוכלוסיית פדואל בכ-130% (מ-1,558 תושבים לכ-2,098 על פי נתוני הלמ"ס) שוב נידונה סוגיית היעדר הטיפול בשפכים ביישובי המועצה על-ידי מועצת התכנון העליונה, ושוב הוחלט שלא לאשר הפקדת תב"ע להרחבת פדואל עד שלא יימצא פתרון לבעיית הביוב. כך, בישיבה מספר 2020007 מיום 15/10/2020 ציינה נציגת קמ"ט איכות הסביבה במנהל האזרחי, ביחס לאישור תב"ע להוספת 20 יחידות מגורים ביישוב פדואל, כי: "אני כבר 8 חודשים שומעת שאתם צריכים לחבר את הביוב דרך חציית כביש 505 למט"ש את ברקן, אבל זה טרם נעשה. אני רוצה לו"ז מתי תחברו. נכון להיום, ליישובים עלי זהב ופדואל אין פתרון לביוב. מתי אתם מסיימים את העבודות?... אני מבקשת להוסיף להוראות התוכנית: היתרי בנייה כפופים לפתרון הביוב."

נספח 14: ישיבה מספר 202007 של מועצת התכנון העליונה, ועדת משנה להתיישבות מיום 15/10/2020.

31. ואכן, גם ביחס לתוכנית זו, נקבע תנאי לפרסומה להפקדה: "שינוי הוראות התכנית כך שיירשם כי אכלוס המבנים בתחום התכנית מותנה בחיבור מערכת הביוב של היישוב למט"ש", כפי שנקבע כבר – חמש שנים קודם לכן. מאז ועד היום, נמשכת הרחבת היישובים, אך כפי שתואר לעיל, לא ניתן כל פתרון לטיפול בשפכי

התושבים מלבד הזרמתו אל הוואדיות הסמוכים. אוכלוסיית פדואל עומדת כיום על כ-2,234 תושבים (לפני נתוני הלמ"ס לסוף חודש ינואר 2025),¹ מספר המשקף גידול של 140% מאז שנת 2015.

32. באופן דומה, ממסקנות חוות הדעת ההנדסית עולה כי בבדיקה מדגמית של 9 מוקדים ביישובי המועצה, נמצא כי הגם שבעשור האחרון חלה כאמור תנופת בנייה משמעותית ונרחבת ביישובי המועצה, שבעטיה כמות השפכים הנוצרת ביישובי המועצה גדלה בהתאמה, לא נצפה שדרוג נדרש במצב תשתיות הביוב, לא נבנו די מט"שים חדשים, במקרים רבים לא תוקנו מט"שים ורכיבי מערכת הולכה שדווחו כבר בשנת 2014 או 2018 כבלתי תקינים, ואותם ליקויים שנצפו בסקר רשות הטבע והגנים ממשיכים להתקיים ביתר שאת גם כיום - לא הוגדלה קיבולת השפכים של המט"שים הקיימים ולא סופקו די פתרונות חלופיים. כך, שבניגוד לגידול הניכר באוכלוסיית המועצה, לא חל גידול מקביל בכמות השפכים המטופלים על ידה.

33. חמור מכך, חלק ניכר ממערכות הולכת הביוב והמט"שים שתוארו בסקר משנת 2014 או 2018 כתקינים, הפכו מאז בלתי פעילים או בלתי רלוונטיים עקב הזנחה ואי-טיפול בתקלות בהם או ברכיבי המערכת שנועדו להעביר את השפכים לעברם (ראו פרק (2) ופרק (3) לחוות דעת המומחה ההנדסי). במקומות נוספים, מערכות יקרות ורכיבים משופרים שנרכשו במיטב כספי תושבי המועצה מונחים מיותרים בצד המערכת כאבן שאין לה הופכין, אך מעולם לא חוברו אליה כמתחייב וכנדרש, באופן המביא להתיישנותם ופוגע בתקינותם העתידית (ראו למשל: ע"מ 24-25 לחוות דעת המומחה ההנדסי).

34. על-פי המצב הקיים בשטח, ברוב היישובים שנסקרו נצפתה הלימה בין מוקדי גלישת השפכים לסביבה כיום, לבין אלו שתוארו בסקר 2018. כך, גם ביחס למצבם התכנוני של במערכות והיישובים שאינם מחוברים לפתרונות קצה, מתוך היישובים שנסקרו – לא נצפו יישובים או שכונות חדשות שחוברו לפתרונות קצה חדשים ומתפקדים מאז שנת 2018. בכלל המוקדים שנסקרו, יש בסיס להניח כי כמות השפכים שגולשת לקרקע גדלה בהתאם לגידול באוכלוסייה, ובחלק מהיישובים אף נצפו מוקדי גלישה חדשים וסמוכים יותר לבתים, שניתן לייחסם בוודאות גבוהה להזנחת מערכת ההולכה או אי-עמידת פתרון הקצה בספיקת השפכים הגוברת.

35. פגם נוסף בהתנהלות המועצה הגורם להחרפת המפגע הסביבתי, נעוץ בסיווג מוטעה ומכוון של תשתיות ביוב שנועד לייצר מראית עין לפיה השפכים מטופלים. כפי שעולה מחוות דעת המומחה ההנדסי, בחלק מיישובי המועצה, מלכתחילה מצב הטיפול בשפכים עגום עוד יותר מהמתואר בדו"חות ובפרסומי המועצה המטעים. זאת, כאשר ברבים מהיישובים שבהם מתואר מט"ש נמצאה בשטח תחנת שאיבה בעלת מסננת ראשונית בלבד, שכל תפקידה במערכת הולכת ביוב תקנית היא להוות שלב מקדמי לטיהור כחלק ממערכת הובלת השפכים לפתרון קצה תקני רחוק יותר. אף אם היינו להניח כי תחנות שאיבה אלו פועלות כראוי, עדיין לא ניתן היה להגדירן כמט"שים ולא ניתן להזרים את השפכים שעברו דרכן ישירות לסביבה מבלי לגרום למפגע סביבתי חמור.

36. למרות זאת, השפכים שעוברים טיפול בלתי מספק מעין זה, או אשר מוזרמים דרך מט"ש שאינו פועל או בלתי תקין (כמתואר ברשימת היישובים לעיל), שאינו עומד בסטנדרטים הקבועים בדיון במדינת ישראל וכל סטנדרט תברואתי מוכר, מקוטלגים על ידי המועצה האזורית שומרון כשפכים שטופלו וטוהרו – ומוזרמים ישירות לסביבה תוך גרימת מפגעים סביבתיים חמורים.

37. מכל המתואר לעיל, נמצא כי במצב השורר כיום בשטח, שפכים של עשרות אלפי תושבים בעשרות מוקדי יישוב במועצה, בהיקף שהוערך בכ-1.147 מלמ"ק בשנה, אינם מטופלים בפתרון קצה אלא מוזרמים ישירות לסביבה. בנוסף, בעשרות מוקדים נוספים, מוזרמים לסביבה קולחים ברמה ירודה מיישובי

¹ <https://www.cbs.gov.il/he/publications/LochutTlushim/2020/%D7%90%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%95%D7%A1%D7%99%D7%99%D7%942020.xlsx>

המועצה ואזורי התעשייה הפועלים בה, בהיקף המוערך במיליוני מ"ק בכל שנה, שאינם מטופלים כנדרש.

כפי שיפורט להלן, כל אלו, גורמים למפגעים סביבתיים חמורים המחייבים טיפול מיידי.

2.2. תמצית עילות התביעה - המפגע הסביבתי, הצורך בהסרתו ובתיקון המעוות

38. כידוע, כתב תביעה יכול לכלול רק את העובדות העיקריות המבססות את העילה, ואין הוא המקום לדיון משפטי נרחב. יחד עם זאת, למען לא נחסר, ומבלי לגרוע מהזכות להוסיף כל טענה בסיכומים, נעמוד עם עיקרי הדין.

39. סי' 2 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים קובע:

2	(א) לבקשת מי שנפגע או עלול להיפגע ממפגע סביבתי או לבקשת גוף או עמותה כאמור בסעיף 6, רשאי בית משפט לתת צו המורה למי שגורם או עומד לגרום מפגע סביבתי (להלן – גורם המפגע), לעשות אחד או יותר מאלה: (1) להימנע מהמעשה הגורם או העומד לגרום למפגע הסביבתי, או להפסיק לעשותו; (2) לתקן את המעוות או להחזיר את המצב לקדמותו עובר להיווצרות המפגע הסביבתי (להלן – תיקון המעוות); (3) לעשות ככל הדרוש כדי למנוע הישנותו של המפגע הסביבתי. (ב) "מעשה" – לרבות מחדל.
---	--

40. ההגדרה של מפגע סביבתי בחוק מפנה לשורת דברי חקיקה אחרים (הגם שהחוק למניעת מפגעים עומד על רגליו שלו, ואינו תלוי בתנאים הקבועים בחוק האחר, וראו, לטכניקה חקיקתית זו של אימוץ הגדרה: ע"א 4696/08 עו"ד אילן גפני נ' עמותת אגודת בעלי מוניות התחנה (13.1.2010), פסקה 6; בג"ץ 6451/18 גיא חיון נ' בית הדין הארצי לעבודה (19.7.2021), פסקאות 16-19 לפסק הדין של כב' השופט גרוסקופף). בהתאם לכך הזרמת השפכים לסביבה בידי המועצה האזורית שומרון כמתואר לעיל, מביאה - לאורך שנים - להיווצרותם של מפגעים סביבתיים חמורים בעשרות מוקדים, בפריסה גיאוגרפית רחבה והרסנית.

41. במקרה הנוכחי, התנהלות המשיבים עולה כדי יצירת מפגע מסוג של "זיהום מים" כהגדרתו בחוק המים, תשי"ט-1959, "זיהום על ידי פסולת" כהגדרתו בחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), "מפגע ריח" כהגדרתו בחוק למניעת מפגעים, תשכ"א-1961, "פגיעה באילן מוכן או בעץ בוגר", וכן "פגיעה ביער או פגיעה בערך טבע מוגן" (ראו הגדרת מפגע סביבתי בסעי' 1 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים).

42. כפי שעולה מהסקרים הרשמיים המובאים לעיל ומחוות הדעת ההנדסית המצורפת, בשל המבנה הטופוגרפי ההררי של יישובי המועצה האזורית שומרון, במרבית מוקדי הזיהום אותרה תשתית הולכת שפכים פנימית המובילה את השפכים הנאספים מבתי היישובים לקרבת נחל המצוי בסמוך לקצה היישוב, שם הם מוזרמים לסביבה. במוקדים אחרים, מוזרמים שפכים מבורות סופגים ובורות רקב בהחדרה ישירה למי התהום. לבסוף, חלק גדול מן השפכים המוגדרים כ"קולחים מטופלים" למעשה אינם מטופלים לפי סטנדרט מוכר ומוזרמים לסביבה לאחר מעבר במט"ש בלתי תקין או במט"ש שרמת הטיפול בו ראשונית בלבד.

43. כפי שתואר בהרחבה בחוות דעת המומחה הסביבתי, המפגעים הסביבתיים הנגרמים כתוצאה מכך כוללים שלושה רבדים: א. חלחול לאדמה וזיהום מקורות מים טבעיים (מעיינות ומי תהום). ב. זיהום מי נחלים ג. מפגע אקולוגי-סביבתי, נופי-אסתטי ותברואי באזור מוקדי ההזרמה שבקרבת היישובים, ובמוקדים נוספים כמו מעיינות הסביבה ולאורך ערוצי נחלי מרכז הארץ בהם זורמים השפכים/קולחים.

44. בכל הנוגע לזיהום מי תהום, כלל יישובי המועצה האזורית שומרון מאופיינים ב"רגישות הידרוגיאולוגית גבוהה" כמשמעותה בפרק ההידרולוגי של תמ"א 34 ב/4 - "תכנית מתאר ארצית משולבת למשק המים: איגום מים עיליים, החדרה, העשרה והגנה על מי תהום".

45. זאת, שכן הם ממוקמים בשטח המהווה אזור מילוי חוזר של אקוויפר ההר (בעיקר אגן ירקון תנינים). בהתאם לחוות הדעת הסביבתית המצורפת, המשמעות היא שהזרמת מי שפכים וקולחים באיכות ירודה באזורים אלה מביאה בסבירות גבוהה מאוד לזיהום מי תהום ומי מעיינות בהיקף נרחב, ועשויה לגרום

פגיעה משמעותית באיכות המים המופקת בקידוחים ומעיינות בכל רחבי מרכז הארץ, משאב טבע ראשון במעלה במדינת ישראל חסוכת הגשמים, המשמש לשאיבת כ-350 מלמ"ק מים בשנה. בנוסף, בתחומי המועצה האזורית שומרון מצויים מאות מעיינות שכבה רדודים, המהווים מהווים מוקד משיכה למטיילים ומקור חיים חשוב למיני חי וצומח רבים שאזור זה מהווה עבורם בית גידול טבעי.

46. על-פי חוות דעת המומחה הסביבתי המצורפת, בדגימות מי תהום ובמי מעיינות האזור נמצאה עליה בריכוז מוצקים מרחפים ועליה בריכוז התנקות, המהוות עדות לחלחול מי ביוב לתוך מי התהום באקוויפר ההר. בנוסף נמצא כי בדגימות מי תהום ובמי מעיינות המושפעים מהזרמת שפכים/קולחים התגלו שאריות של חומרים רעילים (פתאלטים, שאריות תרופות, קרבמזפין, איבופרופן, דיכלורפן, טריכלוזן, מוצרי קוסמטיקה, חומרי ניקוי ועוד), כמו גם מרכיבים עם השפעות תברואיות כמו וירוסים, חיידקים, וטפילים. עוד צוין, כי בעבודה שנעשתה על ידי השרות ההידרולוגי (דצמבר 2021) נמצא כי במעיינות גדולים באגן ירקון תנינים שנסקרו על ידי רשות המים, יחס מיהול השפכים ב-20 מעיינות גדולים שנבדקו עמד על 10.7% מכלל השפיעה השנתית של מקורות מים אלו (פרק 4 לחוות דעת המומחה הסביבתי).

47. אשר לזיהום מים עיליים ופגיעה בנחלים, כפי שתואר בחוות דעת המומחה הסביבתי, לאור הפריסה הגיאוגרפית של יישובי המועצה והתנאים הטופוגרפיים באזור, שפכים וקולחים באיכות ירודה מיישובי המועצה ואזורי התעשייה הפועלים בה, המוזרמים לסביבה מוצאים את דרכם במורד יובלי הנחלים המזינים רבים מן הנחלים הגדולים והחשובים של מרכז הארץ, תוך פגיעה באיכות מימיהם, ופגיעה בחי ובצומח המתבסס עליהם כבית גידול טבעי במספר רב של נחלים בעלי תפקיד אקולוגי חשוב בקישור בין המערכת האקולוגית של שדרת ההר לזו של מישור החוף: רבה, קישון, תאנים, קנה, תרצה, חדרה, הדס, שילה, אלכסנדר, שכם, עירון ועוד.

48. כפי שתואר בחוות הדעת בהרחבה, בחלק גדול מהנחלים אין זרימה קבועה לאורך כל ימות השנה מלבד מי הביוב/קולחים, וההשפעה של זרימת השפכים מתרחבת בעקבות אירועי גשם ששוטפים את השטח המזוהם, מסייעים ומפזרים את הזיהום למרחקים גדולים. לכן, הפגיעה הנגרמת כתוצאה מהזרמת ביוב וקולחים בנחלים אלו, חורגת בהרבה מגבולות המועצה האזורית שומרון, ומסכנת את איכות המים ואת ערכי הטבע הרבים הנשענים על מימיהם, כמו גם את המערכת האקולוגית כולה באזור.

49. בכל הנוגע למפגע האקולוגי-סביבתי, נופי-אסטטי ותברואי, באזור מוקדי ההזרמה שבקרבת היישובים אותרה ותועדה זרימה מאסיבית של שפכים ובמוקדים רבים אף נקו "אגמי שפכים" קבועים המצויים מתחת לבתים (נספח 1). על-פי ממצאי חוות דעת המומחה הסביבתי וסקרי רת"ג, הדבר גורם מפגע תברואי ואסטטי מלווה בצחנה קשה ובמטרדי יתושים, במקום אף אותרו לאחרונה יתושים הנגועים בנגיף קדחת מערב הנילוס (נספח 3). ברדיוס ניכר מסביב לשטח ההזרמה המוצף נמצא כי מתפתחים מוקדי משיכה לחיות בר, למזיקים, לצמחי מעזבה ולהשתלטות של מינים פולשים.

50. כפי שתואר בהרחבה בחוות הדעת הסביבתית המצורפת, מפגע סביבתי מעין זה, מסכן את המשך קיום המערכת האקולוגית הטבעית, פוגע בחי והצומח המקומי, ובמקרה המתואר אף פוגע פגיעה קשה באיכות חייהם של תושבי המועצה ומסכן את בריאותם.

51. משכך, במסגרת תובענה זו, מתבקש בית המשפט הנכבד ליתן צו עשה שיוורה למועצה ליישם באופן מידתי פתרונות ביניים למניעת הזרמת שפכים וקולחים לסביבה וכן להציג תוכניות קונקרטיות להקמת פתרונות ארוכי טווח לטיפול בשפכי המועצה, ולזרז את הקמתם (ראו גם ההתייחסות בחוות דעת המומחה ההנדסי לפתרונות ביניים לצמצום הפגיעה באופן מידתי). עוד מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על נקיטת אמצעי ביניים להפסקת המפגע או הפחתת הנזק ממנו, עד להשלמת הסדרה מלאה של מערך הזרמת השפכים למתקני טיהור שפכים.

52. בד בבד, יש לפעול לשיקום הנזקים. בהקשר זה, יצוין כי למיטב הידיעה היו מספר מוגבל של מקרים שבהם גרם מזהם לנזקים בהיקף כה נרחב כפי שגרמה הנתבעת, וניתן ללמוד ממקרים אלו למקרה דנן.

(א) **בעניין זיהום שמורת עברונה – הוקם מערך ניטור (מאר"ג) שעל בסיס עבודתו הוכנה תוכנית שיקום, בעלות כוללת של 52,000,000 ₪;**

(ב) **בעניין זיהום נחל אשלים – 75,000,000 ₪;**

(ג) **בעניין זיהום נחל קנה משפכים – 19,490,000 ₪. יצוין, כי הזיהום במקרה הנוכחי הוא בסדר גודל של פי שישה לפחות מההיקף הזיהום שהיה שם, והפגיעה היא בנחלים רבים ובמי התהום גם יחד.**

53. במקרה הנוכחי, העולה מחוות דעת המומחה הוא שעל מנת להעריך את פעולות השיקום שידרשו בכל מוקד זיהום ושטח פגוע, נדרש לבצע סקר סביבתי מפורט הנשען על עבודת שטח של צוות מומחים, לקיחת דגימות וביצוע בדיקות מעבדה, ובניית תוכנית שיקום לפי פרוטוקול שיקום מסודר לכל אחד מהמפגעים הסביבתיים. המומחה הסביבתי העריך בחוות דעתו כי עלות ביצוע הסקר בלבד, בהליך תחרותי, **לא תפחת מכ-5 מיליון ש"ח.**

54. כן צוין המומחה הסביבתי, אומדנים ראשוניים לעלות תיקון המעוות ביחס לשלושת רבדי המפגעים הסביבתיים שגורמת הנתבעת:

א. **זיהום מי תהום – עלות מ"ק מי תהום מוערכת לפי מפתח חישוב של 1.89 ₪ למ"ק מים אבודים.**

ב. **זיהום מי נחלים – עלות הקמת פרויקט שיקום נחל בודד מוערכת במאות אלפי ₪ לכל הפחות, בתוספת עלות ממוצעת של כ-5 מיליון ₪ להזרמת מים בערוץ כל נחל בכל שנה.**

ג. **טיפול במפגעים אקולוגיים – עלות מיגור מין פולש בודד הוערכה בכ-20-15 אלף ₪ לדונם, לאור ריבוי מוקדים, מפגע ארוך שנים וריבוי מינים פולשים, הוערכו עבודות השיקום האקולוגי המינימליות הדרושות בעשרות מיליוני ₪.**

55. מטבע הדברים, לאור ריבוי סוגי ומוקדי המפגעים, אשר נוצרו בהדרגה לאורך שנים וממשיכים להיווצר ולהתחדש כל העת, גם במועד כתיבת שורות אלו, לא ניתן להעריך בשלב זה באופן מדויק את עלותם הכוללת של כלל הפעולות הנדרשות לצורך תיקון המעוות והשבת המצב לקדמותו, והאומדן המדויק תלוי במספר רב של משתנים.

56. אך כפי שתואר בגוף חוות דעת המומחה הסביבתי ובהתאם לפסקי הדין שניתנו בפרשות שהובאו לעיל (עברונה, אשלים וקנה), גם על-פי הערכה שמרנית ביותר, המתייחסת אך ורק לעלויות שיקום בסיסי המסתמך על עלות טיפול במפגעים סביבתיים במקרי עבר דומים, **ניתן לאמוד את עלות תיקון המעוות והשבת המצב לקדמותו בעשרות מיליוני ₪ לכל הפחות (לא כולל עלות הקמת מערכת הולכה וטיפול בשפכים כנדרש).**

ז. **סוף דבר**

57. בית המשפט הנכבד יתבקש להיעתר לתביעה במלואה כמפורט לעיל, ליתן את הסעדים המבוקשים בסעיף ב' לעיל, ולחייב את הנתבעים בהוצאות התובענה ושכר טרחת עורכי דין.